

Restauracija se prije znala nazivati i kao Meternihovo doba, doba mraka i sl. Shvaćana je kao reakcionarna politika koja je htjela vratiti na staro i sl. Histroiografija u novije vrijeme gleda u novom svjetlu na restauraciju. Staro shvaćanje su protekli na historiografiju liberali i socijalisti.

Ideologija je skup razmišljanja koja objašnjavaju svijet oko nas i daje nekakva pravila kako se ponašati da bi se došlo do nekog cilja (savršenog društva, raja na zemlji...). U 19. st. nastaju velike ideologije koje imamo i danas. To su

- a) liberalizam (prvi nastaje)
- b) konzervativizam (reakcija na liberalizam)
- c) socijalizam (reakcija i na jedno i na drugo ali više na liberalizam)
- d) ideja nacije koju ćemo naknadno obraditi.

Sve ove ideologije su zamišljene u svojim temeljima do 1850.

a) Liberalizam. Rani liberalizam želi slobodu za pojedinca, prirodna prava koja će uključivati ravnopravnost sviju. Dva su pravla liberalizma: gospodarski i politički. Ne moraju nužno biti povezani (netko može sprovoditi liberalnu gospodarsku politiku a biti istovremeno politički konzervativac ili dr.).

S liberalizmom kreće individualizacija, pojedinac koji se u gospodarstvu takmiči s drugima u slobodnom tržištu.

U politici ono što traži rani liberalizam su prirodna prava - jednakost ljudi pred zakonom. To nije automtski značilo jednaka politička prava. Politička prava trebaju imati oni bolji, koji su pokazali neke sposobnosti (u gospodarstvu); ovi drugi su nesposobni i ne trebaju glasati.

Djelimično pravo glasa i podjela vlasti su bitne značajke ranog liberalizma. Ostvarenje ovih značajki rani liberalizam vidi u parlamentarnoj ustavnoj monarhiji (prva etapa Francuske revolucije npr.).

Rani liberalizam nije demokratsi. Politička prava nisu za sve. Tek sredinom stoljeća će se početi govoriti o općem pravu glasa.

Liberale ne karakterizira socijalna politika (brinjenje o nezaposlenima, nezbrinutima i dr. u

društvu). Oni su načelno protiv socijalne politike. Socijalizam je tome kritika liberalizma.

b) konzervativizam. On je reakcija na liberalizam i ima uopće antirevolucionarni karakter. Nastaje nakon izbijanja Francuske revolucije. Berk („Razmišljanja o Francuskoj revoluciji“) je općenito priznat za oca konzervativizma. Inače je bio liberal, vigovac. Za vrijeme Američkog rata za nezavisnost bio je uz Amerikance.

Revolucija kao nasilno mijenjanje svijeta je neprihvatljiva za konzervativce. Konzervativci itekako misle da svijet treba mijenjati, popravljati na bolje. To je doba optimizma, vjere u napredak ali oni ne misle ostavrivati promjene nasilnim sredstvima. Engleska, koja je uzor konzervativcima, ima parlament i ona će stvari rješavati legitimnim putem – kroz parlament.

Konzervativci su realni političari, oni ne žele ljudima obećavati nerealno jer bi tovelo do njihova razočaranja i poslije nemira. Konzervativizam kritizira i metodu i ideju revolucije.

Konzervativizam kritizira individualizam. Slobodan čovjek je usamljen i nezaštićen, treba mu udruživanje radi zaštite i pojedinca i kontinuiteta i zaštite samog društva.

A sada se vratimo restauraciji.

Restauracija je praktično provođenje konzervativnih ideja. Počinje na Bečkom kongresu, nakon 22 godine revolucije i napoleonskih ratova. 1815. cijela Europa ima negativno iskustvo revolucije. Zadnji ratovi su bili masovni i krvavi, s velikim troškovima i opterećenjem stanovništva. Europa ima traume o d revolucije i rata.

Na Bečkom kongresu (rujan 1814. -lipanj 1815.) je bilo pitanje što učiniti s već prekrojenom Europom. Svima je bilo jasno da se ne može vratiti na staro. U Beču je bila masa ljudi – predstavnici 216 predratnih država, ali su samo četiri velike sile donosile odluke – Austrija, Prusija, Rusija i Velika Britanija. Rad je odugovlačen u nedogled ali će Napoleonovih 100 dana natjerati

velike sile da ubrzaju donošenje odluka.

Načela Bečkog kongresa uređuju Europu do sredine stoljeća. Dva su načela:

-

načelo legitimizacije (u unutarnjim politikama zemalja) i

-

načelo intervencije (u međunarodnim odnosima).

Načelo legitimizacije je suprotno od revolucije, koja ruši pravni poredak.

Nitko nije želio vratiti

stvari na staro. Upravo je revolucija u Francuskoj provela ono što je

želio Luj XVI. Načelo

legitimizacije je načelo konzervativizma - ne mijenjati stvari nasilno.

Bečki kongres neće ni granice vratiti na staro. Rusija će dobiti Finsku,

a Švedska zauzvrat Norvešku koja je oduzeta Danskoj. Danska zato dobija

Šlezvig-Holštajn. Austrija gubi teritorije na

Zapadu ali dobija na jugu - Lombardija. Stvaraju se tampon države uz

Francusku - Nizozemska

(današnji Beneluks), Švicarska se proširuje. Francuskoj se vraćaju

predrevolucionarne granice, a jedino na jugu su joj ostavljena neka

proširenja. Granice Portugala i Španjolske se ne mijenjaju jer

su oni na rubu interesa velikih sila.

Njemačka - prije Napoleona je bilo 312 njemačkih država. Sada se stvara

Njemački savez od 39

jedinica - 35 drava i četiri grada. Sveto Rimsko Carstvo se ne obnavlja,

a carska titula je prenesena

na austrijske vladare.

Što se granica tiče nije se išlo načelom legitimnosti.

Društvo koje je zatečeno i reforme koje je Napoleon napravio, nisu

mijenjali. Stasala je u

međuvremenu nova elita i nitko je neće dirati jer bi izbila nova

revolucija.

1815. se ništa nije vratilo na staro. Napoleon je stvorio efikasnu i

modernu državu. Kome bi to

smetalo. Preporuka je bila prihvatiti ustavno uređenje.

Danas se na restauraciju gleda kao na vrijeme koje puno toga iz Francuske
revolucije

kontinuiraju i utvrđuju.

Načelo intervencije - Sveta alijansa. Sporazum o Svetoj alijansi je

dokument vjerske retorike

ruskog cara Aleksandra. Osnovan je vojni savez radi sigurnosti u Europi i

u Svetu alijansu će ući svi

osim pape, sultana (zbog kršćanskog karaktera saveza) i Velike Britanije

(sjajna izolacija).

U politiku se uvodi novo načelo - pravo na intervenciju (u unutarnje
poslove druge države radi

stabilnosti i mira u Europi).

Uvodi se zajedničko odlučivanje o tekućim problemima. Načelno bi se

trebali svi odlučivati, i to

na kongresima. Održana su četiri kongresa u gradovima Ahenu (1818.),

Tropavi u Poljskoj (danas

Opava) 1819., Ljubljani (1820.) i Veroni (1822.). Sada će odlučivati velika petorica (prijašnje četiri velesile+Francuska).

Na neki način Sveta alijansa je preteča Lige naroda i UN-a. Svi su bili pozvani na kongrese, a u drugoj polovici stoljeća će prevladati drugo načelo - načelo saveza. Prvi je to počeo Bizmark (savez sa svima oko sebe protiv Francuske).

Pobune i nemiri traju sporadično do 1848. Bit će i intervencija Svete alijanse (Španjolska, Italija, ali u Portugala Engleska neće dopustiti miješanje. Europskim silama se nije dalo miješati u zbivanja u Latinskoj Americi zbog velike udaljenosti ali i zbog trgovačkih interesa Engleske i Monroeove doktrine „Amerika Amerikancima“).

Posebno će biti problematičan ustanak u Grčkoj. To je revolucija, ma kako se nazivala. Javlja se javno mnijenje sa simpatijama prema grčkoj borbi, posebice u Velikoj Britaniji. Rusija će biti protivna pomoći Grčkoj, ali će mimo kongresa birti pomognuto Grčkoj koja će dobiti nezavisnost. Time se već vidi sunovrat Svete alijanse. Njene zlatne godine su početak 20-ih godina klada se održavaju kongresi.

Ono što je napravila Sveta alijansa i Bečki kongres je osiguran mir u Europi do Krimskog rata.

Slijedećeg petka zbog dana Hrvatskih studija nema predavanja.

